

underkaste sig stændernes afgørelse. Selv om Raybaud ikke er blind for Zampinis svagheder, fremtræder hans afhandling alligevel som et forsvarsskrift; den bliver dog ikke derved mindre videnskabelig vederhæftig og slet ikke mindre læseværdig.

Den tredje og sidste afhandling af Brancourt om Saint-Simon belyser dennes konservativt kritiske indstilling til en enevælde, som allerede i årtier har været prøvet i praksis. Brancourt har nøje studeret den vidtløftige hertugs memoirer og øvrige papirer, herunder enkelte hidtil utrykte manuskripter, og fremhæver Saint-Simons betingede akcept af det absolutte kongedømme; fyrstens magt bør modificeres og kontrolleres af »les pairs« og »la noblesse«. Saint-Simons ideal af et konsultativt aristokratisk monarki er tydeligt inspireret af hans egen hertugelige position. På overgangen til det 18. århundrede peger Saint-Simon næppe fremad, selvom hans understregning af kongens centrale position og store magtbeføjelser ikke berettiger til at tale om en aristokratisk drøm om tilbagevenden til feudale forhold. I forhold til Budés format og Zampinis engagement virker Saint-Simons tanker mere eller mindre ligegyldige; de kan allerhøjest give et tilfældigt og snakkesaligt glimt af en uddøende gruppes forsøg på at retfærdiggøre bestræbelser på at genvinde en politisk position, som der næppe mere var reel mulighed for at opnå.

Samlet giver de tre afhandlinger et interessant indblik i fransk statsteoretisk tænkning i det 16. og 17. århundrede. Analyseernes samling i én bog er tilfældig; der går ingen »rød tråd« fra Budé over Zampini til Saint-Simon. Selv det bibliografiske apparat er uensartet og ind imellem direkte forvirrende; hér kunne meget vel have været foretaget en mere systematisk redaktion.

Alt i alt har de tre forfattere – med afhandlingen om Budé som den væsentligste – ydet et betydeligt bidrag til en yderligere kortlægning af de politiske ideer bag den franske enevældes komplicerede skabelse og udvikling.

BENITO SCOCOZZA

SAM. HEDAR: En Sörmlandsbygd och dess inbyggare. Stockholm, Norstedts, 1965. 387 s. Ill. 35 sv. kr.

Det er en udmærket forening af lokal- og rigshistorie, man finder i fhv. arkivråd i det svenske rigsarkiv, fil. dr. *Sam. Hedars* statelige værk. Bygden er det natur-skønne Näshulta sogn, ikke langt fra fabriksbyen Eskilstuna. At sognets historie har fået en så kyndig skildrer, skyldes, at Hedar gennem mange år har haft sommerbolig der. Blandt de talrige gode illustrationer, bogen indeholder, træffes både fotografier, tagne af forf. selv og hans søn, samt tegninger af hans datter.

Den fyldige fortegnelse sidst i bogen over de benyttede trykte og utrykte kilder kan godt virke forstemmende på en og anden lokalhistoriker; men den kan også være opmuntrende ved at vise, fra hvor mange forskellige steder det lader sig gøre at hente stof til et sogns historie. Af fortegnelsen fremgår selvsagt, at et indgående kendskab til rigshistorien (politisk, kulturelt, økonomisk) er en nødvendig forudsætning for at sætte lokale forhold i det rette lys.

Näshulta rummer herregårdene Hedensö og Haneberg. En væsentlig part

af bogen udgør en detaljeret beskrivelse af disse gårdes og deres ejeres historie. Den første indehaves gennem et par århundreder (fra slutn. af det 16. til slutn. af det 18. årh.) af slægten Kurck, og flere af bogens biografier af dennes medlemmer har stor interesse. Således omtalen af Knut Kurck, den sidste ejer af Hedensö, der midt i 1780'erne gik i fransk krigstjeneste og efter sin hjemkomst sluttede sig til adelsoppositionen mod Gustav III; han var blandt deltagerne i sammensværgelsen mod kongen, blev arresteret, men reddede sig ved konsekvent benægtelse.

Haneberg ejedes fra midten af det 16. til slutn. af det 17. årh. af slægten Rosenhane. Af denne er Shering Rosenhane kendt for sin deltagelse i forhandlingerne om den westphalske fred og om Københavns-freden 1660. Man har tilskrevet broderen Gustav R. (d. 1684) forfatterskabet til et forsvar for litterært brug af modersmålet («Thet svenska språkets klagemål»), men bindende bevis herfor er ikke ført. Også andre skrifter har man tillagt ham. Vist er, at han forfattede den latinske »Respublica Glacialis« (om vinterfisket i Näshultasøen; trykt 1681). Den lærde retshistoriker Johan Loccenius roste i sit forord til dette skrift R., fordi han ikke fordrev sin ledige tid med »struntprat och tärningsspel eller i dryckeslag utan med vittra och bildande studier«.

I kapitlet: »Gränser och rågångar går upp« (s. 237-61) giver Hedar en indgående redegørelse for de talrige ejendoms- og skeltrætter, der opstod, efterhånden som bebyggelse og opdyrkning tog til i det skov-, sø- og klipperige sogn. Redegørelsen er værdifuld som illustration til forhold, der må have rådet i mange andre svenske egne.

Selv om skildringen af herregårdene og deres ejere indtager en væsentlig plads i Hedars bog, omtales bondesamfundet, kirke og skole ret indgående. Bøndernes afgifter (f. eks. bast og birkebark) og erhvervsforhold er på grund af den udprægede skovegn meget forskellige fra danske bønders. I stykket om kirken møder vi bl. a. de kirkebåde, som danske bedst kender fra Siljansegnen.

To berømte svenske videnskabsmænd er fødte i Näshulta og biografes. Den ene, Jacob Jonas Björnståhl (d. i Saloniki 1779), vandt europæisk anseelse som orientalist og rejseskildrer. Den anden, A. F. Dalin (d. 1873), holdt sig til hjemlandet og dets sprog og indlagde sig stor fortjeneste ved sine ordbogsarbejder over dette.

H. HJELHOLT

FLEMMING TOLSTRUP: Det ældste Herlufsholm 1560-1788. København, Thaning & Appels Forlag, 1965. 277 s. Ill. 30 kr.

Herlufsholms historie har flere gange været genstand for behandling, første gang af overlærer H. B. Melchior (Historiske Efterretninger om Herlufsholms Stiftelse, 1. udg. 1822) og senest i anledning af skolens 400-års-jubilæum af professor Flemming Tolstrup. Men medens de ældre fremstillinger overvejende beskæftigede sig med stiftelsens personalhistorie, lægger Flemming Tolstrup op til en langt mere alsidig fremstilling. De biografiske elementer træder – bortset fra korte, fyndige og undertiden måske lovligt kategoriske karakteristikker – helt i baggrunden for de godshistoriske, administrationshistoriske og kultur-